

A solid orange vertical bar is positioned on the left side of the slide.

WERKPROGRAMMA EN STAND VAN ZAKEN VOEDSELAGENDA 2024-2026

JANUARI 2025

Inleiding

Op 23 januari 2024 heeft het College van de gemeente Leeuwarden de Voedselagenda 2024-2026 vastgesteld. Nu, 1 jaar na vaststelling, maken we de tussenbalans op. Wat is er het afgelopen jaar gebeurd, welke initiatieven zijn er, wat wordt er uitgevoerd?

Zoals afgesproken is bij de vaststelling van de voedselagenda een integraal werkprogramma gemaakt in afstemming met de gemeentelijke beleidsvelden gezondheid, armoede, bodem, economische zaken en landelijk gebied. De voedselagenda is daarmee verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Het werkprogramma ligt hier voor u. Evenals de stand van zaken rond de uitvoering van het werkprogramma.

Korte samenvatting

Per doelstelling uit de voedselagenda zijn in het werkprogramma activiteiten en projecten opgenomen. Per project/activiteit is beschreven wie intern de uitvoering doet. Een mooie stap in de verbreding van het thema voedsel door samenwerking op het thema door de betrokken afdelingen binnen de gemeente. Ook is een mooie samenwerking ontstaan met het programma Leeuwarden-Oost. We werken samen aan de realisatie van sociale voedseltuinen in Heechterp-Schieringen. Extern zijn heel veel partijen betrokken. Het thema voedsel leeft in de gemeente Leeuwarden. Er komen nog maandelijks initiatieven bij die we vanuit de gemeente waar gewenst en mogelijk faciliteren. Ook de kennisontwikkeling rond het thema voedsel gaat door. Door als gemeente de verbindende schakel te zijn tussen initiatiefnemers, kennispartners, inwoners en bedrijven helpen we mee om de gewenste beweging te maken naar gezonde inwoners, gezonde ketens en een gezonde bodem.

Van de ruim 35 activiteiten/projecten in het werkprogramma zijn op twee na alle activiteiten/projecten in uitvoering. Voor het verkennen van een pilot decentrale sanitatie Spoordok wordt nog gezocht naar middelen. Er is een Europese projectaanvraag gedaan voor Driving Urban Transitions samen met Van Hall Larenstein en een Noorse en Zweedse partij op het gebied van nieuw paradigma voor de stedelijke waterkringloop. De monitoringssystematiek voor gezondheid en voeding wordt in 2025 opgepakt samen met onze gemeentelijke afdeling Statistiek en Onderzoek.

We stimuleren voedselproductie die geen negatieve effecten heeft op de kwaliteit van lucht, water en bodem.

We faciliteren het sluiten van grondstofkringlopen

- We zijn deelnemer in het project Agricycling
- We starten een pilot decentrale sanitatie Spoordok
- We communiceren actief over het tegengaan van voedselverspilling
- We denken mee met initiatieven gericht op gezonde voedselproductie

We doen mee aan onderzoeken en verbreden onze kennis

- We zijn partner in het onderzoek RAAK-pro eiwittransitie
- We zijn participant in het onderzoek RAAK-pro nutriëntenkringloop
- We zijn deelnemer aan Mission Soil
- We delen kennis en werken samen met de gemeente Groningen
- We faciliteren het initiatief Bakery Sweets Center
- We werken aan een monitoringssystematiek voor gezondheid en voeding

We willen de gezondheid van onze inwoners verbeteren met gezond voedsel voor alle inwoners.

We werken aan de toegang van gezond voedsel voor iedereen

- We realiseren sociale voedseltuinen in Leeuwarden-Oost
- We onderzoeken de opzet en uitrol van sociale voedseltuinen op meer plekken in de gemeente
- We denken mee over het verankeren van gezondheid en voedselproductie in het ruimtelijk beleid van de gemeente
- We plaatsen watertappen in alle wijken van Leeuwarden Oost
- We verkennen de mogelijkheden voor een gezonder aanbod van de Voedselbank
- We faciliteren een kinderrestaurant in Bilgaard
- We ondersteunen een gezond traktatiebeleid op scholen en kinderopvang
- We faciliteren gezonde evenementen in Bilgaard
- We denken actief mee over voedselhulp aan mensen die dat nodig hebben en zorgen voor verbinding tussen diverse initiatieven rond voedselarmoede

We faciliteren initiatieven en doen mee met kennisdelingen

- We maken een overzicht van voedselinitiatieven in de gemeente en denken mee over de opzet van een Voedsel lint
- We verkennen deelname aan de City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving
- We verkennen de opzet van een voedselraad

We willen de bewustwording over voedzame en gezonde voeding verbeteren.

We werken aan bewustwording van voedzame en gezond voeding

- We faciliteren initiatieven en leefstijlprogramma's in het speciaal onderwijs
- We continueren gezonde leefstijllessen praktijkonderwijs
- We faciliteren initiatieven in het middelbaar en hoger onderwijs
- We denken mee over een doorgaande lijn in educatie over voedsel richting voortgezet onderwijs (VO) en continueren gezonde leefstijllessen GGD op VO
- We faciliteren de vergroening van schoolpleinen
- We versterken de Gezonde School-aanpak
- We onderzoeken of en hoe voorlichting voor ouders en mantelzorgers over gezonde voeding effectief kan zijn
- Met de eigen inkoop op het gemeentehuis geven we het goede voorbeeld en kopen we zoveel mogelijk lokaal, gezond en duurzaam in.

We werken aan bewustwording over korte ketens en voeding uit de regio

- We faciliteren het project Grûn als onderdeel van Arcadia 2025
- We vragen aandacht voor gezonde voeding bij kennisinstellingen en voedingsindustrie
- We organiseren Duurzame Markten waarbij bodem en voedsel centraal staan

We willen de vraag naar duurzame en gezonde voedselproducten uit de regio stimuleren.

We stimuleren korte ketens in de regio

- We stimuleren de opzet van korte ketens in het landelijk gebied
- We faciliteren de opzet van een bioregio in de Greidhoeke
- We denken mee over een voedselagenda voor de regio Noordwest Fryslân
- We faciliteren een Toer de Boer

Projectenspecificaties

Doelstelling I: We stimuleren voedselproductie die geen negatieve effecten heeft op de kwaliteit van lucht, water en bodem

- Agricycling

We leveren bermgras aan agrariërs. Die composteren dat op hun eigen terrein en gebruiken dat ter verbetering van hun landbouwbodem. Agricycling beoogt het coöperatief sluiten van kringlopen door met lokale groene reststromen tot een vruchtbare bodem te komen.

- ➔ Uren: inzet door team Buitendienst
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: Buitendienst

- Pilot decentrale sanitatie Spoordok

Voor de ontwikkeling van Spoordok onderzoeken wij samen met adviesbureau TAUW of het mogelijk is om een decentraal sanitatiesysteem te plaatsen. Dit systeem houdt in dat er drie stromen het huis uitgaan: het zwarte wat uit het toilet komt, het grijze water wat uit de douche en wasmachine komt én de gf-stroom (groente en fruit, géén tuinafval). Deze drie stromen gaan naar een behandelingsinstallatie in de wijk zelf, waar vervolgens weer drie stromen uitkomen: schoon water, restwater en een waardevolle mest ter vervanging van kunstmest.

- ➔ Uren: inzet door team Economische Zaken
- ➔ Looptijd: n.t.b.
- ➔ Uitvoering door: team Economische Zaken

- Communicatie over tegengaan van voedselverspilling

We communiceren over het tegengaan van voedselverspilling. Hierin werken we samen met Omrin.

- ➔ Uren: inzet door team Afval en team Communicatie
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team Afval en team Communicatie

- Initiatieven gericht op gezonde voedselproductie

We denken actief mee over initiatieven gericht op gezonde voedselproductie. Waar wenselijk en haalbaar faciliteren we deze initiatieven.

- ➔ Uren: inzet door team Voedselagenda
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda

- Deelname onderzoek RAAK-pro eiwittransitie

Wij nemen deel in het consortium voor het RAAK-pro onderzoek naar de eiwittransitie. Het onderzoek wordt uitgevoerd onder leiding van Martina Sura van Van Hall Larenstein. De onderzoeksresultaten dragen bij aan kennis opbouw van de relatie van bodemgezondheid op de voedingsdichtheid en verteerbaarheid.

- ➔ Uren: inzet door team Voedselagenda
- ➔ Looptijd: 2024-2029
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda

- Deelname onderzoek RAAK-pro nutriëntenkringloop

Wij participeren in Het RAAK-pro onderzoek gericht op het sluiten van nutriëntenkringlopen tussen stad en land gericht op duurzamere landbouw met daarbij gezonde bodems. Het onderzoek wordt uitgevoerd onder leiding van Emiel Elferink van Van Hall Larenstein.

- ➔ Uren: inzet bij team Economische Zaken
- ➔ Looptijd: 2024-2029
- ➔ Uitvoering door: team Economische Zaken

- Deelname manifest Mission Soil

Wij nemen actief deel aan het manifest Mission Soil. Het manifest benadrukt het belang van bodemgezondheid dat in lijn staat met de ambities van gemeente Leeuwarden. In deze missie wordt een combinatie gemaakt tussen educatie, training en demonstratie van “good practices”. Door gebruik te maken van “living labs” en zogenoemde “lighthouses”. Met het manifest wordt men onderdeel van een gemeenschap die zich hier sterk voor maakt en kennis hierover deelt.

- ➔ Uren: inzet door team Economische zaken en team Bodem
- ➔ Looptijd: 2024-2030
- ➔ Uitvoering door: team Economische Zaken en team Bodem

- Kennisdeling Groningen-Leeuwarden

We wisselen kennis uit over voedseltransitie, voedselomgeving en voedselagenda met de gemeente Groningen. We leren van elkaar en we verkennen waar we samen kunnen werken.

- ➔ Uren: n.t.b., inzet door team Voedselagenda
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda

- Faciliteren van het initiatief Bakery Sweets Center

We ondersteunen het initiatief Bakery Sweets Center. In het BSC worden krachten van onderwijs, overheid en ondernemen gecombineerd. Het BCS richt zich op bakkerij en zoetwarenssector. Hierbij staan innovatie en onderzoek centraal, o.a. een project rond hergebruik van retourbrood.

- ➔ Uren: n.v.t.
- ➔ Looptijd: n.v.t.
- ➔ Uitvoering door: team Economische Zaken

- Monitoring gezondheid en voeding

We werken aan een monitoringssystematiek voor gezondheid en voeding.

- ➔ Uren: n.t.b.
- ➔ Looptijd: 2025-2026.
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid, team Voedselagenda en team Statistiek en onderzoek

Doelstelling II: We willen de gezondheid van onze inwoners verbeteren met gezond voedsel voor alle inwoners.

- Sociale voedseltuinen Leeuwarden-Oost

Samen met de Stichting Sociaal en Vitaal realiseren we sociale voedseltuinen in Leeuwarden Oost. De eerste twee tuinen zullen gerealiseerd worden in Schieringen-Heechterp.

- ➔ Uren: 2 per week, inzet door team Voedselagenda en Buitendienst
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda, Buitendienst en programma Leeuwarden Oost

- Opzet en uitrol van sociale voedseltuinen op meer plekken in de gemeente

Met behulp van de subsidie ZonMW onderzoeken we samen met de GGD en de stichting Sociaal en Vitaal de opzet van meer sociale voedseltuinen. Het doel is om meerdere voedseltuinen op te richten, waarmee wekelijks huishoudens voorzien worden van gezond voedsel.

- ➔ Uren: inzet door team Voedselagenda en team Gezondheid
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda en team Gezondheid

- Verankeren van gezondheid en voedselproductie in het ruimtelijk beleid van de gemeente

Ruimte voor voedselproductie en een gezonde voedselomgeving zijn voorwaarden om de voedseltransitie te laten slagen. Dit is een uitdaging in bebouwd gebied. We verankeren de behoefte en voorwaarden die aan deze ruimte worden gesteld in ons ruimtelijk beleid. O.a. in de nieuwe omgevingsvisie.

- ➔ Uren: inzet door team Voedselagenda en team Gezondheid
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda en team Gezondheid

- Plaatsen van watertappen in alle wijken van Leeuwarden Oost

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten in Bilgaard en Heechterp-Schieringen, waarbij kinderen hebben aangegeven dat ze meer watertappunten willen, worden in iedere wijk van Leeuwarden Oost watertappen geplaatst. Gezonde voeding gaat ook over voldoende en gezond drinken.

- ➔ Uren: inzet door team Gezondheid
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid

- Verkennen van gezonde Voedselbank

Samen met de Voedselbank verkennen we de mogelijkheden voor een gezonder aanbod. Samen met de Stichting Sociaal en Vitaal en de Voedselbank verkennen we de realisatie van een tuin die produceert voor de Voedselbank.

- ➔ Uren: inzet door bij team Gezondheid en team Voedselagenda
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid en team Voedselagenda

- Kinderrestaurant Bilgaard

Dit initiatief is één van de initiatieven vanuit het programma Leeuwarden-Oost. In het kinderrestaurant krijgen kinderen de mogelijkheid om te koken als kok voor henzelf en eventuele gasten, tegen een kleine vergoeding. Het doel is om bewustwording te creëren over gezond eten bij kinderen en hun gezin.

- ➔ Uren: n.v.t.
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid

- Gezond traktatiebeleid scholen en kinderopvang

Met de campagne 'Wie jarig is, viert feest' worden scholen en kinderopvang uitgenodigd om hun traktatie beleid om te zetten in een feestbeleid. Dus niet meer trakteren, maar feest vieren in de klas. Dit biedt vele voordelen, zoals geen traktatie stress meer voor de ouders, geen discussie meer over wat gezond is en wat niet en financiële verschillen spelen geen rol meer.

- ➔ Uren: n.v.t.
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid

- Gezonde evenementen Bilgaard

In Bilgaard worden gezonde evenementen georganiseerd, zoals Smaken van de Wereld. Smaken van de Wereld is een initiatief van JOGG Leeuwarden en de wijkvereniging Bilgaard. Elke eerste maandag van de maand wordt een gezonde maaltijd gekookt.

- ➔ Uren: n.v.t.
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid

- Verkennen deelname City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving

De City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving loopt tot en met 2025. Waarschijnlijk komt er een vervolg na 2025. We onderzoeken wat de meerwaarde is om hieraan deel te nemen. We overleggen met de huidige deelnemers over hun ervaringen tot nu toe.

- ➔ Uren: 10 uur
- ➔ Looptijd: 2025
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda

- Initiatieven rond voedselarmoede verbinden

Faciliteren en verbinden van initiatieven op het gebied van voedselarmoede, zoals Rode Kruis (boodschappenkaart), Buurvrouw en buurvrouw bus, Voedselbank en Moes. En hier bekendheid aan geven bij de doelgroep.

- ➔ Uren: inzet door team Armoede, team Gezondheid en team Voedselagenda
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Armoede, team Gezondheid en team Voedselagenda

- Communicatie over voedselinitiatieven en faciliteren van het initiatief Voedsel Lint

We communiceren via onze eigen media kanalen over voedselinitiatieven in de gemeente Leeuwarden.

Met het Voedsel Lint, een initiatief vanuit de mienskip, worden bestaande en mogelijk nieuwe initiatieven rondom het samen verbouwen van voedsel in Leeuwarden met elkaar verbonden. Het Voedsel Lint kan groeien vanuit een gezamenlijk doel, naar een gezamenlijke agenda, door het benutten van elkaars kennis en ervaring.

- ➔ Uren: n.t.b.
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda en team Communicatie

Doelstelling III: We willen de bewustwording over voedzame en gezonde voeding verbeteren.

- Faciliteren initiatieven en leefstijlprogramma speciaal onderwijs

Verkennen van de behoefte van jongeren en kinderen met een verstandelijke beperking rondom leefstijlprogramma voor scholen. Dit doen we integraal vanuit onderwijs, sport, cultuur en gezondheid.

- ➔ Uren: n.v.t.
- ➔ Looptijd: 2024-2025
- ➔ Uitvoering door: team Onderwijs, team Sport, team Cultuur, team Gezondheid

- Continueren gezonde leefstijllessen praktijkonderwijs

De GGD geeft op een aantal scholen voor voortgezet onderwijs extra voorlichting rondom gezonde leefstijl, met thema's zoals voeding, middelengebruik en seksuele vorming. Wij faciliteren dit.

- ➔ Uren: n.v.t.
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid

- Voorlichting voor ouderen en mantelzorgers

We dragen bij aan voorlichting over gezonde voeding voor de doelgroep ouderen en mantelzorgers.

- ➔ Uren: n.v.t.
- ➔ Looptijd: doorlopend.
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid en team Voedselagenda

- Vergroening schoolpleinen

We hebben de ambitie om één IKC-generatie schoolpleinen te vergroenen. Een groen schoolplein draagt bij aan de sociale ontwikkeling van kinderen doordat het uitnodigt om te spelen en te bewegen. Er is aandacht voor verschillende vormen van groen, zoals speelgroen, educatief groen en eet- en ruikgroen. Een school kan er naar behoefte kiezen om meer focus te leggen op een van de programma. Dit project heeft een looptijd van 12 jaar.

- ➔ Uren: via de diverse teams
- ➔ Looptijd: 12 jaar
- ➔ Uitvoering door: team Onderwijs, team Sport, team Gezondheid, team Inrichting Buitenruimte en Beheer, team Voedselagenda

- Faciliteren project Grûn Arcadia 2025

Tijdens 100 dagen Arcadia zal dit project zichtbaar zijn in de gemeente Leeuwarden en omliggende dorpen. Het verhaal van Grûn is grond als basis voor gezondheid. Er wordt grond uit verschillende gebieden gehaald. Deze worden via oude scheepsvaartroute naar Leeuwarden gebracht waar een nieuwe terp gebouwd wordt om daar voedsel op te verbouwen. Het doel is o.a. bewustwording over onze gezondheid in relatie tot voeding.

- ➔ Uren: inzet door team Voedselagenda
- ➔ Looptijd: 2025
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda

- Aandacht voor gezonde voeding bepleiten bij kennisinstellingen en voedingsindustrie

In de contacten die wij hebben met kennisinstellingen en voedingsindustrie bepleiten en ondersteunen wij de thema's uit de voedselagenda. Er zijn al mooie voorbeelden vanuit de voedingsindustrie die hieraan bijdragen.

- ➔ Uren: inzet door team Economische Zaken
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team Economische Zaken

- Organiseren van Duurzame Markten waarbij bodem en voedsel centraal staan

Een aantal keren per jaar organiseren wij een Duurzame Markt waarbij verschillende thema's aan bod komen. Zo ook het thema voeding en bodem. Het doel is om burgers mee te nemen in de activiteiten die wij als gemeente doen, maar ook om hen te informeren over bestaande initiatieven uit de omgeving.

- ➔ Uren: inzet via team Duurzaamheid
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team Duurzaamheid

- Versterken Gezonde School-aanpak

De Gezonde School-aanpak is een integrale aanpak waarbij wordt ingezet op gezondheid. Samen met de GGD verkennen we de mogelijkheden om de Gezonde School-aanpak verder te versterken en uit te bouwen. Voeding is een belangrijk onderdeel daar in.

- ➔ Uren: inzet door team Gezondheid
- ➔ Looptijd: n.t.b.
- ➔ Uitvoering door: team Gezondheid

- Eigen inkoop gemeente

Met de eigen inkoop op het gemeentehuis geven we het goede voorbeeld en kopen we zoveel mogelijk lokaal, gezond en duurzaam in.

- ➔ Uren: inzet door team inkoop
- ➔ Looptijd: doorlopend
- ➔ Uitvoering door: team inkoop

- Voedselraad

We onderzoeken of er behoefte is aan een Leeuwarder Voedselraad naar analogie van de onlangs opgerichte Voedselraden in Den Haag en Ede en de Foodcouncil in Amsterdam. In deze initiatieven treffen denkers en doeners, inwoners en professionals (zoals agrariërs, zorgprofessionals, docenten, wetenschappers, kunstenaars en ondernemers) elkaar. Ze wisselen kennis en kunde uit, er ontstaan samenwerkingsverbanden en ze bieden gemeente de mogelijkheid over voedsel een dialoog aan te gaan en/of de gemeente gevraagd of ongevraagd advies te geven.

- ➔ Uren: n.t.b.
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda

Doelstelling IV: We willen de vraag naar duurzame voedselproducten (korte ketens) uit de regio stimuleren.

- Korte ketens in landelijk gebied

We ondersteunen de opzet van korte ketens in het landelijk gebied. Vanuit de bestuurlijke samenwerking Greidhoeke plus verkennen we de logistiek (vervoer, opslag, distributie) rond de opzet van een korte keten. Deze kennis delen we met initiatiefnemers. Uitkomsten worden meegenomen in het plan voor de bioregio Greidhoeke.

- ➔ Uren: inzet door team Landelijk gebied
- ➔ Looptijd: 2024-2026
- ➔ Uitvoering door: team Landelijk gebied en team Voedselagenda

- Bioregio

Een Bioregio is een duurzaam landbouw- en voedselsysteem met aandacht voor natuur, biodiversiteit en de gezondheid van de mens. Een gezonde bodem, goede biodiversiteit en producten van zoveel mogelijk lokale duurzame boerenbedrijven zijn hiervoor de basis. In de Greidhoeke wordt de realisatie van een bioregio verkent. Wij zijn deelnemer in de begeleidingsgroep voor deze verkenning en in de mogelijke realisatie. We doen dit in het kader van de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus.

- ➔ Uren: inzet door team Landelijk gebied
- ➔ Looptijd: 2024 e.v.
- ➔ Uitvoering door: team Landelijk gebied

- Voedselagenda voor de regio Noordwest Fryslân

Onderdeel van de regiodeal Noordwest is het opzetten van een regionale voedselagenda. De samenwerking tussen akkerbouw en veeteelt is een interessante component daarin. De voedselagenda wordt onderdeel van de bioregio in de Greidhoeke.

- ➔ Uren: n.t.b.
- ➔ Looptijd: t/m 2028
- ➔ Uitvoering door: team Voedselagenda

- Toer de Boer

De boeren die meedoen aan 'Toer de Boer' (een route langs boerenbedrijven in de gemeente) willen laten zien dat zij een positieve bijdrage kunnen leveren aan biodiversiteit, klimaat en landschap en gezonde voedselproductie. Ze vertellen en laten zien wat zij doen aan natuurinclusieve, duurzame landbouw op hun bedrijf. Denk aan koeien in de wei, weidevogels, kruidenrijk grasland, voederhagen, bodemprojecten en lokaal voedsel uit de streek. In 2023 is de eerste Tour de Boer georganiseerd. Wij faciliteren o.a. vanuit Greidhoeke Plus een tweede Toer de Boer in de gemeente Leeuwarden.

- ➔ Uren: n.t.b.
- ➔ Looptijd: t/m 2026
- ➔ Uitvoering door: team Landelijk gebied en team Voedselagenda

Stand van zaken werkprogramma voedselagenda 2024-2026

Doelstelling	Moet nog starten							
	Ambitie opgenomen in coalitieakkoord/beleid							
	Financiering geregeld/opgenomen in de planning							
	Uitvoering gestart / loopt							
	Afgerond							
	Project/activiteit	Voortgang						Opmerkingen en toelichting
We stimuleren voedselproductie die geen negatieve effecten hebben op de kwaliteit van lucht, water en bodem.	We starten een pilot decentrale sanitatie Spoordok							Europese projectaanvraag gedaan voor Driving Urban Transitions (DUT) samen met Van Hall Larenstein en een Noorse en Zweedse partij op het gebied van nieuw paradigma voor de stedelijke waterkringloop.
	We zijn deelnemer in het project Agricycling							Project Agricycling loopt. Juridisch nog wel obstakels.
	We communiceren actief over het tegengaan van voedselverspilling							Dit loopt. We communiceren via onze gemeentelijke media kanalen over voedselverspilling.
	We denken mee met initiatieven gericht op gezonde voedselproductie							We denken actief mee over initiatieven gericht op gezonde voedselproductie. Waar wenselijk en haalbaar faciliteren we deze initiatieven.
	We zijn partner in het onderzoek RAAK-pro eiwittransitie							Het onderzoek wordt uitgevoerd onder leiding van Martina Sura (Van Hall Larenstein) en start in november 2025 als de financiering via RAAK PRO wordt toegekend. We zijn partner in dit onderzoek. De aanvraag is met steun vanuit de gemeente ingediend.
	We zijn participant in het onderzoek RAAK-pro nutriëntenkringloop							Het onderzoek wordt uitgevoerd onder leiding van Emiel Elferink (Van Hall Larenstein). We zijn partner hierin. RAAK PRO aanvraag is gedaan met steun vanuit de gemeente.

	We zijn deelnemer aan Mission Soil					Dit loopt.
	We delen kennis en werken samen met de gemeente Groningen					We hebben periodiek afstemming met gemeente Groningen om kennis uit te wisselen.
	We faciliteren het initiatief Bakery Sweets Center					We hebben een bijdrage geleverd in de opstartfase van het Bakery Sweets Center.
	We werken aan een monitoringssystematiek voor gezondheid en voeding					Wordt binnenkort opgepakt samen met afdeling Statistiek en Onderzoek
We willen de gezondheid van onze inwoners verbeteren met gezond voedsel voor alle inwoners.	Sociale voedseltuinen Leeuwarden-Oost					Samen met de Stichting Sociaal en Vitaal realiseren we sociale voedseltuinen in Leeuwarden Oost. De eerste twee tuinen zullen in het voorjaar van 2025 gerealiseerd worden in Schieringen-Heechterp.
	We onderzoeken de opzet en uitrol van sociale voedseltuinen op meer plekken in de gemeente					Met behulp van de subsidie ZonMW onderzoeken we samen met de GGD en de stichting Sociaal en Vitaal de opzet van meer sociale voedseltuinen. Het doel is om meerdere voedseltuinen op te richten, waarmee wekelijks huishoudens voorzien worden van gezond voedsel.
	We denken mee over het verankeren van gezondheid en voedselproductie in het ruimtelijk beleid van de gemeente					Ruimte voor voedselproductie en een gezonde voedselomgeving zijn voorwaarden om de voedseltransitie te laten slagen. Dit is een uitdaging in bebouwd gebied. We verankeren de behoefte en voorwaarden die aan deze ruimte worden gesteld in ons ruimtelijk beleid. Vanuit gezondheid- en voedselbeleid wordt mee gewerkt aan de actualisatie van de omgevingsvisie als kader voor ons toekomstig ruimtelijk beleid.
	We plaatsen watertappen in alle wijken van Leeuwarden Oost					De volgende watertappunten zijn geplaatst en worden begin 2025 geopend: - Wijkkoepel Bilgaard - MFC Vrijheidswijk - Zamenhofpark - Plataanschool We zoeken nog naar een geschikte locatie voor een watertappunt in de wijk Camminghaburen. Dat is vanwege waterleidingen een wat lastiger zoektocht.

	We verkennen de realisatie van een tuin voor productie van gezonde voeding voor de Voedselbank					Samen met de Voedselbank verkennen we de mogelijkheden voor een gezonder aanbod. Samen met de Stichting Sociaal en Vitaal en de Voedselbank verkennen we de realisatie van een tuin die produceert voor de Voedselbank.
	We faciliteren een kinderrestaurant in Bilgaard					Onderdeel van de JOGG-aanpak. Dit loopt.
	We ondersteunen een gezond traktatiebeleid op scholen en kinderopvang					Dit loopt.
	We faciliteren gezonde evenementen in Bilgaard					Evenementen worden georganiseerd vanuit het wijkcentrum, zoals Smaken van de wereld.
	We denken actief mee over voedselhulp aan mensen die dat nodig hebben en zorgen voor verbinding tussen diverse initiatieven rond voedselarmoede					Faciliteren en verbinden van initiatieven op het gebied van voedselarmoede, zoals Rode Kruis (boodschappenkaart), Buurvrouw en buurvrouw bus, Voedselbank en Moes. Verbinding is gelegd. Contacten via app groep lopen tussen de diverse initiatieven. Folder is in de maak.
	We maken een overzicht van voedselinitiatieven in de gemeente en denken mee over de opzet van een Voedsel lint					We communiceren via onze eigen media kanalen over voedselinitiatieven in de gemeente Leeuwarden. Met het Voedsel Lint, een initiatief vanuit de mienskip, worden bestaande en mogelijk nieuwe initiatieven rondom het samen verbouwen van voedsel in Leeuwarden met elkaar verbonden. Het Voedsel Lint kan groeien vanuit een gezamenlijk doel, naar een gezamenlijke agenda, door het benutten van elkaars kennis en ervaring.
	We verkennen deelname aan de City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving					We zijn in gesprek met o.a. de gemeente Groningen om kennis uit te wisselen. De City deal gezonde voeding loopt af in 2025. Groningen doet hieraan sinds kort mee. Er komt wellicht een vervolg op de City Deal. Dan bekijken we of deelname voor Leeuwarden zinvol is.
	We verkennen de opzet van een voedselraad					Dit onderzoek is nog niet gestart. We oriënteren ons nu op de ervaringen met voedselraden in andere gemeenten. Er ligt een duidelijke link met de opzet van een voedsellint in Leeuwarden (initiatief vanuit de Mienskip) en met kennisnetwerken rond voedsel. Voorgestelde actie: in 2025 onderzoek naar behoefte/koppelkansen middels een opdracht uitzetten.

We willen de bewustwording over voedzame en gezonde voeding verbeteren.	We faciliteren initiatieven en leefstijlprogramma's in het speciaal onderwijs					Verkennen van de behoefte van jongeren en kinderen met een verstandelijke beperking rondom leefstijlprogramma voor scholen. Dit doen we integraal vanuit onderwijs, sport, cultuur en gezondheid.
	We continueren gezonde leefstijllessen praktijkonderwijs					De GGD geeft op een aantal scholen voor voortgezet onderwijs extra voorlichting rondom gezonde leefstijl, met thema's zoals voeding, middelengebruik en seksuele vorming. Wij faciliteren dit.
	We faciliteren initiatieven in het middelbaar en hoger onderwijs					Loopt.
	We denken mee over een doorgaande lijn in educatie over voedsel richting voortgezet onderwijs (VO) en continueren gezonde leefstijllessen GGD op VO					Loopt.
	We faciliteren de vergroening van schoolpleinen					Bij vergroening van schoolpleinen is 1 van de keuzes om eetbaar groen te realiseren. Hier doen al een aantal scholen aan mee.
	We versterken de Gezonde School-aanpak					De Gezonde School-aanpak is een integrale aanpak waarbij wordt ingezet op gezondheid. Samen met de GGD verkennen we de mogelijkheden om de Gezonde School-aanpak verder te versterken en uit te bouwen. Voeding is een belangrijk onderdeel daar in.
	We onderzoeken of en hoe voorlichting voor ouderen en mantelzorgers over gezonde voeding effectief kan zijn					Dit loopt.
	Met de eigen inkoop op het gemeentehuis geven we het goede voorbeeld en kopen we zoveel mogelijk lokaal, gezond en duurzaam in.					Met de eigen inkoop op het gemeentehuis kopen we zoveel mogelijk lokaal, gezond en duurzaam in.
	We faciliteren het project Grûn als onderdeel van Arcadia 2025					Tijdens 100 dagen Arcadia zal dit project zichtbaar zijn in de gemeente Leeuwarden en omliggende dorpen. Het verhaal van Grûn is grond als basis voor gezondheid. Het doel is o.a. om de stad en het platteland met elkaar te verbinden, maar ook bewustwording meegeven van onze gezondheid.

	We vragen aandacht voor gezonde voeding bij kennisinstellingen en voedingsindustrie					In de contacten die wij hebben met kennisinstellingen en voedingsindustrie bepleiten en ondersteunen wij de thema's uit de voedselagenda. Er zijn al mooie voorbeelden vanuit de voedingsindustrie die hieraan bijdragen.
	We organiseren Duurzame Markten waarbij bodem en voedsel centraal staan					Een aantal keren per jaar organiseren wij een Duurzame Markt waarbij verschillende thema's aan bod komen. Zo ook het thema voeding en bodem. Het doel is om burgers mee te nemen in de activiteiten die wij als gemeente doen, maar ook om hen te informeren over bestaande initiatieven uit de omgeving.
We willen de vraag naar duurzame en gezonde voedselproducten uit de regio stimuleren.	We stimuleren de opzet van korte ketens in het landelijk gebied					Verkenning is afgerond. Uitkomsten worden meegenomen in opzet bioregio voor de Greidhoeke.
	We faciliteren de opzet van een bioregio in de Greidhoeke					In de Greidhoeke wordt de realisatie van een bioregio verkent. Wij zijn deelnemer in de begeleidingsgroep voor deze verkenning en in de mogelijke realisatie. We doen dit samen met andere overheden in het kader van de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus.
	We denken mee over een voedselagenda voor de regio Noordwest Fryslân					Onderdeel van de regiodeal Noordwest is het opzetten van een regionale voedselagenda. De samenwerking tussen akkerbouw en veeteelt is een interessante component daarin. Wordt meegenomen in het programma voor de bioregio Greidhoeke.
	We faciliteren een Toer de Boer					De boeren die meedoen aan 'Toer de Boer' (een route langs boerenbedrijven in de gemeente) laten zien dat zij een positieve bijdrage leveren aan biodiversiteit, klimaat en landschap en gezonde voedselproductie. In 2023 is de eerste Tour de Boer georganiseerd. Wij faciliteren o.a. vanuit Greidhoeke Plus een tweede Toer de Boer in de gemeente Leeuwarden.